

of „uitkomst van een som" te vertalen is. Datzelfde woord zou dan weer met het grieksche woord voor „hoofd" overeenkomen; en zoo zou de beteekenis zijn: zoowel bij-elkaar-gebracht-worden (optellen), als ook met-elkaar-overeenstemmen: ergo: in vrede samen-gebracht worden, in harmonie vergaderd worden.⁶⁾

Een laatste meening willen we nog vermelden: ze wijst terug naar de rhetoren-scholen. Daar is een handeling, als door Paulus' woord bedoeld, een korte samenvatting, in enkele hoofdpunten, van wat tevoren breder betoogd werd.⁷⁾ Meestal was zoo'n samenvatting dan niet een „neutrale", „ongeïnteresseerde" weergave in een hoofdsom, doch ging ze gepaard met een „toepasselijk" woord: vermaan, bestraffing, vertroosting of eischende conclusie, b.v. voor de recht-bank.⁸⁾

Een kruising van al deze woordafleidingen en -verklaringen ontmoet men dan op onderscheiden manier. Bijvoorbeeld, als iemand het bestaat, te leeren, dat de mensch een „mikrokosmos" is, een wereld-in-het-klein, in wien de elementen der geschapen wereld als in een hoofdsom opgesloten liggen, terwijl nu Christus, als de Tweede Mensch, God-en-mensch in één persoon is: de mensch (dat kort begrip, dat compendium van „alle dingen", die mikrokosmos, wordt met het eeuwige Woord, den Logos, tenslotte weer vereenigd.⁹⁾ Of: zooals in civiele aangelegenheden soms een van zijn „hoofd" gescheiden „lid" (een van den man, het hoofd, gescheiden vrouw b.v.) tot dat „hoofd" teruggeleid wordt, en zoo weer „thuis" komt, in den kring, waar het behoort (een vrouw b.v. die weer in het gezin teruggebracht wordt), zoo komt de heele creatuur, van God gescheiden, in Christus haar Hoofd, terug, ze komt weer thuis.¹⁰⁾ De creatuur is dan de verzoende „persoon".¹¹⁾

Nu dient, voor wie zelf tot een beslissing komen wil, bedacht te worden, dat het grieksche woord, hier gebezigd, niet op „kephalê (hoofd)", doch op „kephalaion" teruggaat. Dat woord heeft duidelijk de beteekenis van „hoofdsom", zoo b.v. Rom. 13:9, Hebr. 8:1. In Rom. 13:9 zegt Paulus, dat de geboden van de tweede wetstafel worden samengevat in deze hoofdsom: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Dat is van al die wetswoorden de ééne, in alle, weerkeerende hoofd-zaak. Hoofdsom der wet. In Hebr. 8:1 zegt de schrijver: van alles, wat we hierboven hebben betoogd, is nu de hoofdsom: wij hebben zulk een Hoogepriester als in het Nieuwe Testament ons wordt voorgesteld. Hoofdsom der redeneering. En wie de hoofdsom afkondigt, die komt meteen tot afsluiting. Zoo nu geeft God in de volheid des tijds de hoofdsom der geschiedenis. Der geschiedenis van „alle dingen". De hoofdsom, niet de samenvatting ervan als in een „mikrokosmos", een „compendium" van alle kosmische elementen, een „extract" van al wat zich roert en beweegt. Neen, van en in de geschiedenis aller dingen geeft Hij de hoofdsom. Hij geeft ze voor zich (medium). Hij brengt voor zich alle dingen tot en in hun hoofdsom.¹²⁾

Dat is dus toch een universeele recapitulatie. De afsluitende afgeheele „opmaking" van de hoofdsom der historie. Ze is universeel: want „alle dingen" worden er in betrokken, en tot hun con-summatie gebracht. Alleen maar: die „alle dingen" waren geen stilstaan-de grootheden; ze bleven permanent in beweging, aan en in hen voltrok zich de ééne geschiedenis. Den zin daarvan verstaan wij niet uit de dingen, noch hun beweging zelf. Want het aenigmatische (raadselachtige) ligt niet in het gesproken of geschreven Woord van God, doch in de feiten, in de geschiedenis zelf. Wij verstaan de dingen, en hun beweging, slechts in en uit het Woord.

En nu kan niemand, naar de wijze van een rhetor, die hoofdsom der geschiedenis van alle dingen in formule brengen. Ook al gaan we op onze rhetorenteenen staan. Want wij zien maar stukwerk, en ook zijn we maar stukwerk.

Maar God is de groote Rhetor-Spreker, en tevens de groote Poët-Schepster; zoo wordt Hij openbaar als de eenige Recapitulator-Teller. Zijn tellen is niet het tellen van een kind, dat sommen maakt, doch van den bedienaar van den tijd: het DOET wat. Het stuwt naar het einde, de beslissing. Hij spreekt in Woord en feit; in het Woord geeft Hij openbaring, in het feit wordt en is Hij openbaar. Daarom kan Hij onze hoofdsommen maken, en doet het ook; de onze zijn de zijne: Hij had ze in zijn gedachten eer wij begonnen te leven. Hij is als de redenaar, die iedereen boeit en vasthoudt: wat zal er nog meer komen? Maar ineens zegt hij: ik heb gezegd, of: amen. De redenaar ZELF, die weet wel, wanneer hij aan het slot toekomt, aan den epiloog, waarin hij alles nog eens samenvat, en de groote afsluiting geeft, de afsluiting-in-woorden. Maar omdat hier van God sprake is, die niet alleen Redenaar, maar ook Maker is, daarom is Zijn epiloog in 't spreken ook meteen afsluiting van daden. Omdat zijn doen tevens spreken.

en zijn spreken tegelijk doen is, daarom is Hij, als Hij tot de hoofdsom-van-openbaring toegekomen is, meteen aan de hoofdsom-van-doen toegekomen; Hij „zet een streep er onder". Waaronder? Onder zijn historisch spreken? Ja. Maar tevens onder zijn historisch doen en werken en bewegen van alle dingen. De geboden van David, den zoon van Isai, hebben een einde, staat er in den psalm-bundel; de grieksche vertaling zegt dan: ze worden in anakephalaioose gebracht; hetzelfde woord als in onzen tekst. De reflexieve samenvatting van den rhetor en de afsluitende handeling van den Handel-doen-de vallen samen — alleen maar bij Hem.

En, dit alles voltrekt God de Heere nu „in Christus". Niet in Hem als den van eeuwigheid met den Vader en den Geest als hun gelijke verbonden Zoon (Logos), zooals in Colossenzen I, doch in Hem als den verhoogden Heiland, die gezeten en gezet is aan de rechterhand van God. In dien verhoogden Christus voert God het regiment over alle dingen; ten goede en ten kwade, in zegen en in oordeel. Alle dingen brengt Hij in Hem tot hun besluit, tot hun voltooiing. Zoo als die in zijn Raad gedacht, en in zijn spreken en doen gezegd en verwerkelijkt wordt.

Dit is de beteekenis van den dag van hemelvaart: de Zoon des menschen heeft de hand gelegd aan alle dingen. De Rede Gods is over haar middelpunt heen-gekomen. De historie tot haar beslissing gebracht. Het drama over het derde — beslissende — bedrijf heengebracht. En nu moet alles komen tot de ont-knooping.

En deze wordt door Hem beheerscht. Er is maar één geschiedenis, en die is „Christelijk", d.w.z. beheerscht door Jezus Christus. Ook is ze Pneumatisch, d.w.z. beheerscht door den Geest, die alles uit Christus neemt. Wij lezen de krant, en hooren de radio, en tasten naar de achtergronden van wat de democraten „in-naam ons in het tijdperk der quasie-democratie stelselmatig onthouden in hun bedriegelijke pers, hun geheime diplomatie. We vinden de hoofdsom niet; geen rhetor zegt precies wat hij bedoelt; hij kent trouwens zijn eigen hoofdsommen niet eens zelf; want de historische ontwikkelingen sleepen hem mee, en de programma's zijn dingen-van-tijdperken; en ze worden korter en korter, die tijdperken. Maar onze God in Christus heeft de hoofdsom in zijn gedachten; en als hij straks een streep zet onder alle geschieden, dan zullen we meteen de hoofdsom zien van zijn Beleid: en zalig is alsdan wie niet daaronder zal bezwijken.

Want van „alle dingen" is de hoofdsom door Christus beheerscht. Maar aan de „geméente" aan haar alleen, is Hij tot h o o f d gegeven, gesteld niet in het centrum van „de dingen", als hun kort begrip of mikrokosmos, doch gezet b o v e n en o v e r alle dingen, als hun beraden Regent.

KERKELUK LEVEN

WAT LEEFT ER IN DE ZENDINGSKRINGEN DER SYNODOCRATEN? XI.

Een woord als intermezzo.

We moeten de reeks even onderbreken. Dezer dagen ontvingen we uit het synodocratische kamp een brief, die tot tweemaal toe verzekerde „persoonlijk" te zijn, en dien we dus, hoewel we het anders met genoegen zouden hebben gedaan, niet kunnen afdrucken, om er op te antwoorden. Maar hierop komt de inhoud neer:

a. Zijn de conclusies van het door ons blad besproken rapport te Eindhoven aanvaard? Antwoord: neen.

b. Zijn ze dan verworpen? Antwoord óók weer: neen.

c. Wat dan wel? Ze zijn „ter zijde gelegd", niet gecommuniceerd, niet geamendeerd.

Nu is „terzijde leggen", soms een directe handeling, soms 't ontbreken van een handeling. Den ééne keer is daartoe besloten, den anderen keer is er niets in die richting besloten. Wát eventueel op dit punt besloten is, zal misschien blijken. Ik zeg: misschien; want ge weet nooit, hoe de Acta der synodocraten eruit zullen zien. Leelijke insinuatie? Neen, kijk maar naar het besluit inzake Bergschenhoek, dat uit de Acta gelicht is, en zie onze met bewijzen gestaafde critiek op de Acta der uitwerpsynode.

Is er dan niets besloten? Ja, zegt onze correspondent. Er is besloten, aan „de" (welke???, K. S.) Javaansche kerken een brief te schrijven. Het woordje „de" beteekent hetzelfde als in het rapport, dat kan wel haast niet anders, want de door gereformeerde zorg geplante kerken hebben zich al lang verbonden met allerlei andere, en hebben ook in bond daarmee beslissende handelingen gepleegd, waarvoor de Eindhovensche synode zich geplaatst zag als voor onherroepelijke feiten, uitgangspunt voor allen volgende handel, hoe dan ook. Ook hierin dus capitulatie voor de (ook kerkelijke) revolutie. In dien brief zal dan blijdschap worden uitgesproken over den groei in zelfstandigheid van „die" kerken, ook inzake eigen

roeping tot zendingsactiviteit. Vraag: aanvaardt de Eindhovensche synode de suggestie, dat allerlei „kerk" van Christus geroepen is? Zoo ja, met welk recht? En waartoe dan die roeping aan ons ontzegd in 1944 (we zijn vervelend, althans voor een publiek als Multatuli zich van 't lijf wou houden, niet voor menschen-met-kerkelijk-geweten)?

Maar die brief — aldus onze correspondent — zal nog meer bevatten. Ook een verzoek, n.l. tot het openen van nieuw overleg over de eventuele toekomstige samenwerking van de javaansche kerken met de synodocratische (vraag: hoort de Hervormde Kerk daar ook bij? Want het Rapport haalde haar er ook in).

Richtlijnen van dit verzochte nieuwe overleg zullen zijn:

a. Wederzijdsche erkenning van elkaars zelfstandigheid.

b. Belijdenis van de Schrift als onfeilbaar Woord van God en..... de apostolische geloofsbelijdenis (vraag: worden de brochures Hepp inzake biblicisme en zoo ook meegenomen, als de conferentie doorgaat?).

c. Afwijzing van een regeling van het zendingswerk, die de zending van de kerken zou brengen of houden onder supervisie van een „hogere" of vreemde instantie. (Vraag: wilt U me eens vertellen, wat de zending overeenkomstig het Rapport van de nederlanders, pardon, de buitenlanders, nog is? en zijn er nog zendende kerken-in-functie? Ik weet er geen.)

Conclusie van mijn correspondent is nu, dat het beruchte Rapport van de baan is, en dat heel de zaak van de samenwerking met de javaansche kerken opnieuw op de helling komt. 't Zal zelfs de vraag zijn, zoo zegt mijn correspondent wijselijk, of die samenwerking er komt: het woord is nu aan de javaansche kerken.

Tot zoover onze briefschrijver.

We vragen verwonderd: wat heeft hij nu eigenlijk op ons tegen? We hebben boven onze artikelen niet geschreven als titel: wat zijn de besluiten van Eindhoven? Maar wat leeft er in de zendingskringen der synodocraten? We hebben angstvallig precies ons aan de feiten gehouden. En die waren erg genoeg. Onze correspondent heeft trouwens geen regel van wat wij geschreven hebben als onjuist aangewezen.

Wat onze correspondent opmerkt, bevestigt dan ook op een angstaanjagende manier (want hij is immers een sympathiseerend synodocraat?) de juistheid van onze klacht. Die javaansche kerken hebben de zendingsorde en de goede trouw en de Kerkenorde doodeenvoudig op zij gegooid. Dat is in geen (bergschen) hoek geschied. De zendende kerken zijn eenvoudigweg genegeerd, en de heele synode, verleden en toekomstende, ook. Is men nu in Batavia en in Eindhoven op de ketting gesprongen? Neen, capitulatie te Eindhoven. En vooraf visites van dr Bavinck bij de ministers van Soekarno. Ze waren allervriendelijkst.

Trouwens, wat geven wij erom, of onze correspondent al verzekert: dat Rapport is van de baan. We denken aan 1944: wat hebben toen de heeren niet al tegenstrijdigs geponeerd in hun rapporten? In ons blad heeft de heer P. Groen, gelijk vele anderen naast hem, de tegenstrijdigheden met den vinger aangewezen. De auteurs van die rapporten hebben dus altijd zoowel wat A hooren wil gezegd, als ook wat B verkiest te hooren. Denk aan de vervangingsformule van 1946: wie wat nieuws wilde kreeg wat nieuws; en wie tegen wat nieuws waren kregen te hooren: er staat toch in, dat het oude gehandhaafd diende te worden?

Trouwens, uit den tekst van het Eindhovensche besluit blijkt overduidelijk, dat in de hoofdzak de basis der eigenmachtige besluiten der Javanen aanvaard is. Met blijdschap is, zoo verklaart de synode, vernomen, „de begeerte" der javanen om zelfstandig te behartigen haar zendingsroeping. „Begeerte" is een mooi woord. In werkelijkheid werd niets meer „begeerd" maar was eenvoudig besloten. En nu besloot achteraf Eindhoven dan maar op de basis van wat de revolutie nu eenmaal doorgedreven had, mee te werken aan „hernieuwden opzet van den zendingsarbeid". Dat is een bevestiging van de feitelijke loslating van water en „de" zendingscorporaties te Oegstgeest, dat er blijdschap is en dankbaarheid voor wat tot stand is gebracht, en dat is, naar we zagen, niet best. „Enkele bezwaren" (!) zijn er nog, maar men vertrouwt, dat dat wel in orde komt (en juist dat vertrouwen voorspelt niets goeds, gezien de revolutionaire practijken in het verleden). Goedgevonden werd, de gebouwen, die eigendom waren van de gereformeerde kerken (van voor de scheuring) over te dragen aan de kerken („DE"!) op Java, in de repoebliek. En eindelijk is expressis verbis goedgekeurd, dat de deputaten voor samspreking op Java zich hebben geschikt naar het revolutionaire en ondankbare besluit der door de gereformeerde zending gestichte kerken om met de deputaten der z.g. Gereformeerde Kerken alleen te praten in verband met de andere kerken, doopsgezinden, etc., met wie men eenmaal zich had geassocieerd.

We laten de rest maar gaan. Dat we in onze artikelen goed gezien hebben, wordt zijdelings op kardinale punten bevestigd ook door wat b.v. dr G. M. den Hartogh schrijft in De Bazuin: „De Synode kon de overweging verstaan, dat de christenen op Java, die slechts ¼ % van de bevolking uitmaakten en zich te midden van een geweldige overmacht van Mohammed-

danen
tengevo
staan,
heid,
klinkt
Maar v
de vras
welk
Moeste
bergs
want
zullen
Waar
gend
fessl
niet oc
de sam
slag v
Nu v
zijn, n
vinger
inzake
bestuit
spoke
merkt
hovem
a. V
allerle
niet m
b. V
weri
gun
breu
zijn d
c. V
zoude
duidel
ander
klarin
maar
mo e
d. V
rappo
IN D
de be
En
EN a
deze
En
aan l
gevor
af, t
W
voort
tegen
van
(Rea
te i
cipi
als a
als d
LIJN
DEZ
daa
syno
lijke
N
de v
niet
Ik h
een
buit
tuss
lief
advl
prat
vade
ting
„cit
sche
antv
berl
ken'
voer
dien
een
vri
dat
ster
hee
al
ha
v r
OF
aan
bes
via
Rid
her
ze
dar
de
we
zul
wil
nla
syn
ga
Na
zei
ke

6) Vgl. Cameron, in Bibl. Cr., I, 1. 101.

7) Cameron, I, 1., vgl. à Lapide, I, v. 475, b.

8) Aretius, Comm. in N.T., 1612, I, 1. 242.

9) Irenaeus, aangeh. in à Lapide, I, 1. 475/6. Vgl. Photius, aangeh. in Zanchius, Opera, t. VI, 19, b.

10) Aretius, a.w.

11) Aretius, a.w.

12) Medium; en voorts: the causative idea..... is not due to the voice, but to the verb itself (-o-oo) Robertson, Grammar, N.T., 2nd, ed. 809.